Cemal Tollu'dan / "Gazete Okuyan Köylüler" (1934)

d Grubu Olayı

Gültekin Elibal

1933 yılında kurulmuştu "D Grubu". 1947 yılında da, son sergisini yaparak, onbeş yıllık ömrünü doldurmuş ve dağılmıştı. Otuzaltı yıl önce dağılan "D Grubu" için ressam, öğretmen ve yazar Nurullah Berk, on yıl önce şöyle yazıyordu :

"Grup sanatçıları 1947 sergisinden sonra dağıldılar. Bu dağılma herhangi bir anlaşmazlıktan doğmuyordu. Grup, modern sanatın çeşitli eğilimlerini savunmakla beraber, tek bir çizgi üstünde, bir 'ekol' değildi. Onbeş yıllık yoğun bir faaliyet döneminden sonra sanatçıların kendi başlarına çalışarak belirmiş kişiliklerini bir topluluğun desteğinden uzak geliştirmek istemeleri normaldi."

Gene Nurullah Berk bir notlama verir: "... On yıldır, Galatasaray Lisesi salonlarında açılan sergiler modern sanatımızın temelini atan ressamları memlekete tanıtmıştı: Çallı'lar, Nazmi Ziya'lar, Hikmet Onat ve Feyhaman'lar gençlerin hocalarıydı. Gençler, Türk resmine yeni bir yön vermiş olan bu ressamlara karşı gelmemekle beraber, toplanmak, kendi sergilerini düzenlemek özlemindeydiler... O yıl Çallı atölyesinden diploma alanların başlıcaları Şeref Akdik, Saim Özeren, Refik Epikman, Elif Naci, Mahmut Cûda Muhittin Sebati, Ali Çelebi, Zeki Kocamemi idi. Kurulan bu cemiyetin hiç bir özelliği yoktu. Etüt süresini bitirmiş gençler, yeni bir sanatı getirmek şöyle dursun, tutacakları yolu da kararlaştırmamışlardı.Ne var ki, hamle özlemini duyuyor, o güne gelinceye kadar tek ölçü bilinen Galatasaray sergilerine bir şeyler katmak istiyorlardı. Cevat Dereli, Saim Özeren, Elif Naci, daha başka gençler vardı 'Yeni Resim Cemiyeti'nde. Bir sergi de açmışlardı. Ama çok sürmedi, Türk resminin bu ilk genç topluluğu. Bakanlık bir Avrupa yarışması açmış, kazananlar Paris' in yolunu tutmuşlardı.

"Refik Epikman'ı, Cevat Dereli'yi, Mahmut Cûda'yı, Muhittin Sebati ve Ali Karsan'ı 1924'de Paris'te görüyoruz. Kimi Güzel Sanatlar okulunda, Lucien Simon ve Jean-Pierre Laurens'la çalışıyordu. Bu bölümün yazarı da (N.Berk) o yıllarda Güzel Sanatlarda, Ernest Laurent'ın atölyesindeydi ama saymıyor o yılları, boş geçmiş biliyor. Hiç faydalanmamıştı nedense, o resmi okulda geçen dört yıl içinde."

Paris ve Münih'ten 1928/29'larda dönen genç sanatçılar, geride bıraktıkları "Yeni Resim Cemiyeti"ni unutmamışlardı her halde. Onun uzantısı, taze bilinci içinde, "Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği"ni kurarken, belki de "D Grubu" hazırlıklarını da hızlandırıyorlardı. Bu 'Bağımsızlar' da denilebilecek sanatçıların girişimlerini Elif Naci kalemiyle belgeleyebiliriz.

"Müstakiller ilk sergilerini 1929 Ankara Türk Ocağı salonlarında açtılar. Yüzden fazla tablo ve 6 heykel teşhir ettiler. Ankara ve İstanbul'da bu sergi mühim bir resim hareketi olarak telakki olundu. Maarif Vekili Cemal Hüsnü Bey (Taray) bu sergiyi açtı. Sefir ve ekabir küşatta hazır bulundu. Gençler teşvik edildi..."

Muhittin Sebati, Hale Asaf, Saim Özeren, Şeref Akdik, Cevat Dereli, Refik Epikman, Turgut Zaim, Ali Avni Çelebi ve Zeki Kocamemi bu birliğin ressamları olarak gerek İstanbul, gerek Ankara ve gerek diğer illerimizde açılan sergilerin önde gelen kişilikleriydi ve bir başka değerlendirmeye,daha sonraki yıllarda ulaşmışlardı, bu etkinliklerinde.

Aralarında Nurullah Berk'in bulunduğu onbeş kadar ressam ve heykeltraştan oluşan bu sanat kurumu için, Berk kendi yorumunu yaparken, "Müstakiller"in İstanbul Cağaloğlu Türk Ocağı'ndaki sergisiyle ilgili olarak Vakit Gazetesi'nin Mayıs 1928'indeki bir tanıtmayı aktarıyor: "Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği'nin ilk resim ve heykel sergisi dün